

KADERNOTA 2017-2020

Inhoudsopgave

1	Onze koers	4
1.1	Solide en toekomstbewust	4
1.2	Ondernemende en vitale stad	4
1.3	Duurzame en gezonde stad	5
1.4	Inclusieve samenleving	5
1.5	Onze manier van werken	5
2	Financieel perspectief	7
2.1	Ontwikkelingen	7
2.2	Uitgangspunten	8
2.3	Financieel beeld vanaf de herstelbegroting 2015	9
3	Beleidsinhoudelijke keuzes	11
3.1	Vervangingsinvesteringen	11
3.2	Structurele kosten	13
3.3	Incidentele kosten	16
3.4	Overlaten aan de raad	21
3.5	Als risico op te nemen – voorstel college	21
4	Financiële uitgangspunten kadernota	22
4.1	Beschikbare ruimte	22
4.2	Structurele opgave	23
4.3	Incidentele opgave	25
4.4	Dekking	27

Voorwoord

De voorliggende kadernota geeft richting aan de meerjarenbegroting 2017-2020. We geven op hoofdlijnen aan welke inhoudelijke koers we varen en wat daarvoor nodig is.

Twee begrippen staan centraal: solide en toekomstgericht. We hebben jaren van economische tegenspoed achter de rug. Dat heeft geleid tot grootschalige bezuinigingen. Nu de economie voorzichtig herstelt, is het zaak om bij de les te blijven: geen vergaande ambities tegen een hoge financiële prijs, maar met oog voor de toekomst middelen vrijspelen om de stad vitaal en leefbaar te houden.

We blijven streven naar een vitale en duurzame stad. De vitaliteit zien we terug in onze economische ontwikkeling, de culturele sector en het straalt af van de initiatieven die mensen ondernemen in buurten en wijken. De noodzaak voor duurzaamheid is alom aanwezig: in sectoren als bouw, mobiliteit en energiegebruik zien we veranderingen die bijdragen aan een gezonde leefomgeving op de lange termijn. Dat willen we faciliteren.

Ook blijven we streven naar een inclusieve samenleving: onze stad biedt plaats aan alle Amersfoorters, ongeacht hun achtergrond, opleiding, zorgbehoefte of mogelijkheden om deel te nemen op de arbeidsmarkt.

In de komende jaren zetten we het gesprek met de raad en stad over onze gezamenlijke ambities en inspanningen voort. Samen maken we de stad!

Het college van burgemeester en wethouders

1 Onze koers

1.1 Solide en toekomstbewust

In het afgelopen jaar hebben we gewerkt aan het structureel sluitend maken van de meerjarenbegroting. We vinden het belangrijk om in de komende tijd een behoedzaam financieel beleid te voeren. Geen grootschalige investeringen zonder financiële dekking, maar stap voor stap geld opzij zetten en doelgericht investeren om de stad op termijn leefbaar en gezond te houden.

We zien op de lange termijn een aantal grote opgaven op ons afkomen. Amersfoort is in de afgelopen decennia sterk gegroeid. De openbare ruimte (civiele werken, zoals wegen, bruggen, viaducten, openbare verlichting, speelterreinen), gemeentelijk vastgoed (culturele gebouwen, monumenten, welzijns- en sportaccommodaties) en onderwijsvastgoed raken deels verouderd. In het afgelopen decennium zijn geen substantiële middelen opzijgezet om toekomstgerichte vervangingsinvesteringen te kunnen doen. Als we nu niet naar de toekomst kijken en financiële ruimte maken voor investeringen, behouden we niet ons huidige kwaliteitsniveau van de openbare ruimte en vastgoed.

Toenemende digitale toepassingen vragen om vernieuwing in onze informatiseringssystemen. Via digitale diensten weten inwoners en bedrijven de weg naar de gemeente beter en eenvoudiger te vinden. Aan de 'voorkant' maken we de toegang tot de gemeentelijke diensten eenvoudiger, terwijl we aan de 'achterkant' werken aan de koppeling van basisregistraties om mensen beter van dienst te kunnen zijn.

Onze stad heeft al enige jaren te maken met een tekort aan sociale huurwoningen. De wachtlijsten zijn lang. We schatten dat 2.000 woningen extra nodig zijn om het woningtekort niet verder te laten oplopen. Door sloop en verkoop zullen circa 1.000 woningen aan de voorraad worden onttrokken. De totale nieuwbouwopgave bedraagt daardoor 3.000 woningen, waardoor de resterende opgave daarmee komt op 2.000 sociale huurwoningen. De oplossing voor die woonvraag ligt niet alleen in nieuwbouw of transformatie, maar ook in oplossingen in de bestaande sociale huurwoningvoorraad (minder scheefwonen, minder verkoop en sloop). Samen met verschillende partijen willen we toewerken naar een groter aanbod, deels door nieuwe locaties te vinden en deels door leegstaande gebouwen te herontwikkelen.

1.2 Ondernemende en vitale stad

Binnen de mogelijkheden van de meerjarenbegroting willen we ruimte bieden aan ondernemerschap op economisch, sociaal en cultureel gebied. Dit draagt bij aan een ondernemende en vitale stad. Gevestigde en nieuwe ondernemers worden zo goed mogelijk gefaciliteerd ten faveure van werkgelegenheids groei. Dat geldt ook voor sociaal ondernemerschap, maatschappelijke initiatieven en culturele activiteiten wanneer die bijdragen aan een vitale stad. Om de vitaliteit van de stad te faciliteren blijven we waar nodig investeren in verbetering van bereikbaarheid.

Hoewel het leven van de Amersfoorters zich voor een belangrijk deel afspeelt in de buurten, wijken en tussen woon- en werklocatie blijft het stadshart een grote aantrekkingskracht uitoefenen. Ook andere mensen uit binnen- en buitenland weten ons stadshart steeds vaker te vinden. De vitaliteit van het stadshart krijgt in de komende tijd aandacht in de Ontwikkelingsvisie Stadshart. In 2016 zullen de Ontwikkelingsvisie en

daarna het Programma Stadshart aan de raad worden aangeboden ter vaststelling. Veel ambities zullen samen met en door partijen in de stad gerealiseerd worden.

1.3 Duurzame en gezonde stad

Raad en college hebben ambities gesteld voor een duurzame en CO₂-neutrale stad. We willen blijvend een evenwichtig beleid voeren op sociaal, economisch en ecologisch terrein. Daarbij hoort een overgang van het lineaire denken (van productie naar afval) naar een circulaire denken (afval als grondstof), en we zullen meer rekening moeten houden met de omgevingseffecten van onze leefstijl. Dat betekent dat we regie voeren op ontwikkelingen ten aanzien van veranderend energiegebruik, duurzaam bouwen en duurzame mobiliteit.

In een gezonde omgeving passen gezonde mensen. Daarom geven we ruimte aan een goede sportinfrastructuur en gezonde leefstijl. We stimuleren onder meer het fietsgebruik in de stad. Een aantal maatregelen uit het onlangs gepresenteerde fietsplan moeten bijdragen aan de groei van fietsgebruik.

1.4 Inclusieve samenleving

In het afgelopen jaar hebben we opvang geboden aan vluchtelingen. Dat is bij ons relatief rustig verlopen, zonder polarisatie of verhitte debatten. Ook in de komende tijd zullen we ruimte moeten bieden aan vluchtelingen. Daarbij willen we bijdragen aan een goede integratie van deze nieuwkomers in onze samenleving.

We blijven inzetten op een samenleving waarin kwetsbare groepen mensen niet worden uitgesloten van deelname. In het sociaal domein werken we verder aan preventie, het stimuleren van zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid. Waar nodig is zorg dichtbij mensen georganiseerd. Bij de herinrichting van de sociale basisinfrastructuur staat de vraag van cliënten centraal. In de komende jaren houden we de doorwerking en effecten van dit beleid nauwlettend in beeld. We behouden een grote financiële buffer (reserve sociaal domein) om risico's in de zorg voor mensen op te vangen. Kwetsbare mensen mogen immers niet tussen wal en schip vallen.

Onze regionale werkvoorziening is in verandering als gevolg van de Participatiewet. Deze wet doet een beroep op veranderkracht en innovatief vermogen van gemeenten en SWbedrijven. We ondersteunen deze herstructurering, maar houden aandacht voor kwetsbare groepen die alleen via een SW-bedrijf aan het werk kunnen. Ook vinden wij het belangrijk iedereen, ook aan de onderkant van de arbeidsmarkt, aan het werk te krijgen en te houden. Maar ook door zorg te dragen voor een sluitend instrumentarium om participatie van mensen te bevorderen die dit niet op eigen kracht kunnen.

1.5 Onze manier van werken

Raad en college zijn doordrongen van de noodzaak om 'de kracht van de stad' te koesteren en te benutten. Onder de noemer bestuurlijke ontwikkeling werken we verder aan het stimuleren en faciliteren van de participatiesamenleving. Afhankelijk van maatschappelijke vragen kiezen we een rol die bij een moderne overheid past. We zijn geen overheid die inwoners zaken uit handen neemt, maar die ruimte en verantwoordelijkheid geeft.

We blijven luisteren naar wat mensen beweegt. De vraag van mensen en organisaties in de stad staat centraal. Daarbij is het zaak niet alleen te luisteren naar mensen die hun belangen met regelmaat voor het voetlicht

brenge, maar ook rekenschap te geven van opvattingen van mensen die zich minder snel in participatieprocessen mengen. Waar en wanneer nodig maken we duidelijke keuzen, maar altijd binnen de context van samenwerking en openheid.

Onze veranderende samenleving vraagt om meer integrale en gebiedsgerichte manieren van werken. Veel maatschappelijke opgaven bevinden zich op het snijvlak van verschillende beleidsterreinen. Onze programmabegroting, portefeuilleverdeling en organisatie-indeling mogen niet in de weg staan bij de aanpak van problemen waarin bijvoorbeeld zorg, werk & inkomen, participatie en onderwijs elkaar raken.

We werken ook verder aan digitale technieken ('smart city') om het leefklimaat en comfort van mensen en bedrijven te verbeteren. ICT-toepassingen kunnen bijvoorbeeld een rol spelen bij veiligheid, gezondheid, afvalinzameling, energiebeheer, onderwijs en bereikbaarheid. We voorzien geen grootschalige investeringen, maar bieden ruimte en prikkels om samen met partijen in de stad nieuwe technieken toe te passen.

De middelen voor beleid en uitvoering zijn in de afgelopen jaren gekrompen. We zien dat dat een druk legt op de ambtelijke organisatie. Daarom zullen we de formatie op enkele plekken iets moeten uitbreiden.

Ook kijken we welke nieuwe (landelijke) ontwikkelingen een beslag zullen leggen op onze ambtelijke inzet. Een voorbeeld is de invoering van de Omgevingswet die in 2019 in werking treedt. De financiële gevolgen van (de implementatie van) deze wet zijn nu nog niet goed in te schatten.

Vanwege fluctuerende inkomsten uit het gemeentefonds willen we intensiever op zoek gaan naar externe middelen (provinciale, nationale en Europese subsidies) om de opgaven die in deze kadernota staan genoemd aan te pakken.

2 Financieel perspectief

2.1 Ontwikkelingen

De achterliggende periode kenmerkt zich onder andere door het economisch herstel. In vele opzichten is dit herstel zichtbaar maar ook wordt steeds meer duidelijk dat het herstel fragiel is. Steeds weer blijkt dat de economie nog niet stevig genoeg is hersteld om de gevolgen van mondiale ontwikkelingen goed op te vangen. Die mondiale ontwikkelingen hebben uiteraard hun invloed op de wereldeconomie en Nederland is qua groei daarvan sterk afhankelijk. Het zijn niet alleen de financiële mondiale ontwikkelingen die de economie raken maar door de spanning die ontstaan is in de wereld is er ook sprake van een grote stroom vluchtelingen. De noodzakelijke opvang en huisvesting van de vluchtelingen daarvan legt een druk op de economie en op de huizenvoorraad. De komende jaren zal dit veel aandacht en middelen vergen, ook in Amersfoort.

Op dit moment is sprake van een historisch laag rentepercentage. Voor het aantrekken van kort geld zoals kasgeldleningen wordt zelfs al een negatieve rente toegepast hetgeen betekent dat er een renteopbrengst ontstaat in plaats van een rentelast. Ook de inflatie is nog steeds laag. Mede als gevolg van de lage rentelast, die ook voordelen biedt voor de burger, is de huizenmarkt weer in beweging gekomen en kent landelijk een groei met als gevolg dat de huizenprijzen weer stijgen. Het aantal huizen dat 'onder water' staat neemt daarmee af. Dat de huizenmarkt zich positief ontwikkelt is ook zichtbaar in Amersfoort en dat heeft een positieve invloed op de grondverkoop in Vathorst.

De invloed van de zich herstellende economie heeft op Amersfoort nog niet een zodanig effect dat de gemeentefinanciën ook een structureel rooskleurig beeld te zien geven. Daarvoor zijn er nog teveel onzekerheden ten aanzien van de Rijksuitgaven die ook van directe invloed zijn op de omvang van het Gemeentefonds en de daarmee ook op de hoogte van de Algemene Uitkering. Daarmee blijven we nog geconfronteerd met kortingen op de Algemene Uitkering zoals de opschalingskorting die in Amersfoort oploopt tot structureel € 10 miljoen in 2025.

Daarnaast zijn de komende decennia veel middelen nodig voor het dekken van de noodzakelijke vervangingsinvesteringen. In de begroting 2016 is daar al een voorzet voor gegeven en in de Kadernota 2017 zijn de eerste effecten voor de komende 4 jaar in beeld gebracht. Zij maken deel uit van de ontwikkelingen die een beslag leggen op de beschikbare structurele ruimte.

Daarnaast hebben wij zowel incidenteel als structureel de overige autonome ontwikkelingen in beeld gebracht. Autonome ontwikkelingen zijn onontkoombaar en onafwendbaar. Daarnaast hebben wij nog wensen in beeld gebracht die niet autonoom zijn maar wel in onze ogen bijdragen aan de gewenste ontwikkelingen binnen Amersfoort.

2.2 Uitgangspunten

Ten aanzien van het financieel beleid, hanteren we de volgende uitgangspunten.

Alle jaarschijven structureel en materieel sluitend

We handhaven het financieel solide beleid met een begroting die voor alle jaarschijven van de komende meerjarenbegroting materieel en structureel sluitend is. Om dit uitgangspunt te realiseren is een zorgvuldige afweging gemaakt hoe de aanwezige beschikbare ruimte, zowel incidenteel als structureel het beste benut kan worden. Daarbij zijn keuzes onvermijdelijk omdat de vraag doorgaans groter is dan de beschikbare ruimte.

Reserve sociaal domein blijft € 10 miljoen

Ten aanzien van de Reserve sociaal domein blijft de reserve in de huidige vorm gehandhaafd op € 10 miljoen. De structurele voeding van € 600.000 per jaar komt hierdoor te vervallen en wordt toegevoegd aan de jaarlijkse beschikbare ruimte.

Kleinste meerjaren surplus geldt als structurele ruimte

Ten behoeve van de structureel financiële ruimte voor de komende jaren wordt uitgegaan van de kleinste ruimte voor de komende vier jaar. Deze bedraagt € 6,3 miljoen en doet zich voor in het laatste jaar (2020). In de jaren daarvoor is een groter budget beschikbaar. Dat extra bedrag ten opzichte van het structurele bedrag van € 6,3 miljoen wordt beschouwd als incidenteel beschikbaar budget.

Conform BBV 2017

De begroting 2017 zal worden ingericht conform het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording zoals dit per 1 januari 2017 van toepassing wordt.

Op 17 maart 2016 is het wijzigingsbesluit gepubliceerd ten aanzien van het Besluit Begroting en Verantwoording. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- De(landelijk) uniforme indeling in taakvelden in plaats van producten (deelprogramma's);
- Uniforme basisset van beleidsindicatoren;
- Verbeterde info over verbonden partijen;
- Kosten overhead en rente;
- Verplicht activeren investeringen met maatschappelijk nut;
- Verbeterd meerjarig Inzicht in het EMU saldo;
- Gevolgen Vennootschapsbelasting en Grondexploitaties.

Op korte termijn informeren wij uw Raad over de te maken keuzes en hoe we deze verwerken in de meerjarenbegroting 2017-2019.

Loon/prijsindexatie

Na een aantal jaren een 'nullijn' te hebben gehad, waarbij de budgetten van de ambtelijke organisatie niet of nauwelijks aangepast zijn aan de inflatie en CAO-loonstijgingen, houden we voor 2017 rekening met een gecombineerde loon/prijsindex van 2,5% voor de in de begroting opgenomen budgetten. Dit geldt ook voor de verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen.

Meicirculaire gemeentefonds

Ten tijde van opstellen van deze Kadernota was de Meicirculaire 2016 van het Gemeentefonds nog niet verschenen. De in deze Kadernota genoemde cijfers bij de financiële ruimte hebben betrekking op de september-

circulaire 2015. Zodra de meicirculaire bekend is, zullen wij deze doorrekenen en de uitkomsten daarvan aan uw Raad presenteren. De uitkomsten van de meicirculaire verwerken we in de Meerjarenbegroting 2017-2020.

2.3 Financieel beeld vanaf de herstelbegroting 2015

Herstelbegroting 2015

Opgave	(* €1.000,-)	2015	2016	2017	2018
Financiële ontwikkelingen		-4.100	-3.900	-8.400	-13.000
Taakstelling (nog in te vullen)		-	-3.200	-3.200	-3.200
Bestuurlijke wensen		-2.500	-3.300	-2.700	-2.700
Opgave (stand 3 mrt. 2015)		-6.600	-10.400	-14.300	-18.900
Verschuiven coalitieambities		2.100	-2.100	-	-
Belgenmonument uit jaarrekening 2014		-	600	-	-
Incidentele reservering evenementen		-300	-	-	-
Verzoek ondernemers citymarketing		-	-300	-300	-300
Verdeelmodel WWB		-	-	400	1.500
Opgave (stand 2 jun. 2015)		-4.800	-12.200	-14.200	-17.700
Dekking					
Bezuinigingen raad		100	100	100	100
Overige bezuinigingen		4.400	7.500	9.600	10.400
OZB		-	2.300	2.300	3.600
Precario		-	2.300	2.300	3.600
Onttrekking uit saldireserve -eenmalig		400	-	-	-
Saldo herstelbegroting 2015		-	-	-	-

Begroting 2016 - 2019

	(* €1.000,-)	2016	2017	2018	2019
Stand herstelbegroting 2015		-	-	-	-
Mutaties herstelbegroting		400	400	400	1.000
Indexering		-100	-100	-100	-100
Ontwikkelingen bestaand beleid		-600	-500	-600	-1.200
Algemene uitkering		4.000	3.300	3.700	1.300
Rente		3.500	4.000	4.700	5.700
Overige aanpassingen		-5.600	-4.100	-4.000	-3.700
Sociale woningbouw		-1.500	-	-	-
Vervangingsinvesteringen onderwijs		-	-	-800	-200
Moties raad		-100	-	-	-
Saldo vastgestelde begroting 2016-2019		0	3.000	3.300	2.800

Septemercirculaire 2015

	(* €1.000,-)	2016	2017	2018	2019
Effecten septemercirculaire		2.000	1.100	2.600	2.900
Taakmutaties septemercirculaire		-100	100	-100	-100
Budgettair effect septemercirculaire		1.900	1.200	2.500	2.800

3 Beleidsinhoudelijke keuzes

3.1 Vervangingsinvesteringen

Bij de begroting van 2016-2019 is aangemerkt dat de investeringen die in het verleden, in de periode 1975 tot 2000, in deze stad zijn gepleegd, veelal zijn betaald uit incidentele middelen, zoals rijkssubsidies of zijn gedekt door de verkoop van grond binnen grondexploitaties. Aangezien de vervangingsvraag na veertig jaar speelt, is bij de begroting van 2016 al gekozen om te gaan naar een structurele oplossing voor de kapitaallasten die gemeoid gaan met deze vervangingsinvesteringen. Bij deze vervangingsinvesteringen gaat het om: bruggen en wegen (openbare ruimte), scholen (onderwijs), maatschappelijk vastgoed, maar ook (weliswaar met een veel kortere doorlooptijd) voor ICT.

Als uitgangspunt is gekozen voor een gesloten systeem waarbij vrijval van kapitaallasten wordt ingezet voor de dekking van de kapitaallasten van toekomstige investeringen. Met een doorkijk tot en met 2048 bedraagt het totaal geraamde investeringsbedrag € 731 miljoen, exclusief de investeringen voor ICT. Voor openbare Ruimte gaat het dan om € 385 miljoen, voor onderwijs om € 360 miljoen (waarvan € 50 miljoen ten laste van de scholen) en voor maatschappelijk vastgoed om € 108 miljoen. De hoogte van de uiteindelijke bedragen wordt bepaald door keuzes op het kwaliteitsniveau (hoger / lager), de afschrijving (langer / korter) en de fasering (eerder / later).

ICT

In het kader van de gewijzigde vervangingssystematiek zijn de geplande en verwachte IT vervangingsinvesteringen in kaart gebracht en beoordeeld. Dit betreft zowel vervangingen op het terrein van de technische infrastructuur als vervanging en doorontwikkeling van bedrijfsapplicaties. Het doorvoeren van de vervangingen zijn gericht op het handhaven van de bedrijfszekerheid en (verplicht) meegroeien met ontwikkelingen van leveranciers (technologie) en wet- en regelgeving.

Naast deze noodzakelijke vervangingsinvesteringen is jaarlijks een bedrag noodzakelijk voor nieuwe ontwikkelingen en het voldoen aan nieuwe wet- en regelgeving (vb. Omgevingswet). Het betreft investeringen op het terrein van Digitale Dienstverlening, Digitale overheid, Digitale Stad en Digitaal (samen) werken (zowel in- als extern met de stad).

Bij de inventarisatie van de noodzakelijke vervangingsinvesteringen is meteen de gehele begroting ICT doorge-licht. Alle exploitatiebudgetten en geplande investeringen vanaf 2017 zijn herzien en opnieuw herschikt en ingevuld. De hieruit voortvloeiende nieuwe exploitatiebudgetten en investeringen en bijbehorende kapitaallasten zijn in deze kadernota opgenomen. De dekking hiervoor was grotendeels aanwezig in de 'oude' begroting; dit surplus is nu als echte ruimte en dekking opgenomen (zie paragraaf 4.4, onderdeel aanwezige dekking)

Onderwijs

Februari 2014 hebben wij een overeenkomst gesloten met de gezamenlijke schoolbesturen om te komen tot een Integraal Huisvestingsplan voor onderwijs (IHP). Uitgangspunt hierbij is de wens om te komen tot uiteinde-lijke doordecentralisatie van de bijbehorende middelen. Dit IHP hebben wij met u en de schoolbesturen besproken in het rondetafelgesprek op 22 september 2015. Om te komen tot het IHP hebben we alle 110 schoolgebouwen in een nulmeting beoordeeld op vier onderdelen: bouwkundig, functioneel, duurzaam, en beheer &

exploitatie. Op basis hiervan is de (financiële) opgave voor de komende 40 jaar en daarbinnen de prioritering voor de komende jaren vastgesteld. De kosten van vervangingsinvesteringen onderwijshuisvesting zijn door deskundigen geraamd op € 360 miljoen in 40 jaar. Wij hebben deze raming vertaald naar de investeringsopgaven voor de komende jaren. Deze opgave dient als uitgangspunt voor het vervolgproces met de schoolbesturen waarbij we streven naar doordecentralisatie. Schoolbesturen worden hiermee in staat gesteld samen volledige verantwoordelijkheid te nemen voor de realisatie van het IHP. Zij krijgen maximale zeggenschap over de relatie tussen investeringen en exploitatie.

In samenwerking met de Onderwijsgroep Amersfoort vindt een aanvullende verkenning plaats naar de vernieuwbouw van het Johan van Oldenbarnevelt gymnasium. Dit overleg is in afrondende fase. Naar verwachting kunnen wij op basis van deze verkenning nog voor de zomer een voorstel doen voor de vernieuwbouw van deze school. Vooruitlopend op de besluitvorming in de raad is in de kadernota in de vervangingsinvesteringen vanaf 2019 rekening gehouden met een aanvullende kapitaallast van €100.000. Mocht de raad besluiten geen krediet beschikbaar te stellen voor de vernieuwbouw van het Johan van Oldenbarnevelt gymnasium dan valt dit bedrag vrij ten gunste van de reserve vervangingsinvesteringen.

Openbare ruimte

We hebben een integraal beheerplan openbare ruimte opgesteld voor de periode voor de periode 2019-2028 met een doorkijk tot 2048. Het plan legt de kwaliteitsnormen voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte vast en berekent op basis daarvan de benodigde kosten voor structurele instandhouding. Vanaf 2019 stellen we een dekking voor van het beheer en onderhoud met drie onderdelen, namelijk de exploitatie, een voorziening openbare ruimte en kapitaalsinvesteringen.

Al enige jaren leeft het besef dat middelen ontbreken voor het vervangen van de openbare ruimte. Bij de aanleg hiervan is altijd gekozen voor een eenmalige dekking en is geen rekening gehouden met het vervangen of vernieuwen aan het eind van de levensduur. De groei van Amersfoort in de afgelopen decennia leidt nu tot vervangingsopgaven, die de komende jaren steeds meer aandacht en middelen vragen. De vervangingsinvesteringen voor de periode 2019-2028 worden in de jaarlijkse begrotingscyclus afgewogen.

Maatschappelijk vastgoed

Ook voor het Maatschappelijk Vastgoed is een inventarisatie gedaan naar de noodzakelijke vervangingsinvesteringen de komende jaren op basis van de technische onderhoudsstaat van het vastgoed. Er is daarbij geen rekening gehouden met beleidswijzigingen, kwaliteitsverbetering en duurzaamheidsinvesteringen. De inventarisatie is gedaan op basis van overleg met gebouwenbeheerder SRO en de meerjarenonderhoudsplannen. Voor de begrotingsperiode 2017-2020 staan er niet veel vervangingen gepland. In de periode daarna neemt de vervangingsvraag echter behoorlijk toe in omvang. Bij het Maatschappelijk Vastgoed is het uitgangspunt genomen dat de dekking van de vervangingsinvesteringen plaats vindt via de vrijval van kapitaallasten de komende jaren.

3.2 Structurele kosten

3.2.1 Budgettair neutraal

Functioneel applicatiebeheer Sociaal Domein (+ € 70.000,-)
(-/- € 70.000,-)

De opgaven binnen het Sociaal Domein behoeven adequate en voldoende IT-ondersteuning. Op dit moment is er een structureel tekort op het functioneel applicatiebeheer. Hierdoor ontstaat er vertraging op belangrijke activiteiten en projecten. Daarnaast wordt er ingeboet op de kwaliteit en ondersteuning van het primaire proces. Dekking van € 70.000,- kan gevonden worden binnen het bestaande zorgbudget.

Bouwinspectie - extra formatie VTH (+ € 75.000,-)
(-/- € 75.000,-)

Als gevolg van de crisis is de formatie voor het in behandeling nemen van aanvragen bouwvergunningen geminimaliseerd. De huidige stijging van deze aanvragen wordt nu opgevangen door externe inhuur. Het aantal bouwvergunningen en voorlopige ontwerpplannen toont sinds het dieptepunt in 2013 een gestage stijging. Door de formatie met 1 fte bouwinspecteur uit te breiden, wordt deze groei opgevangen en blijft (duurdere) inhuur achterwege. Tegenover de personele kosten van € 75.000,- staan baten als gevolg van de extra bouwleges. Hierdoor kan dit verzoek budgettair neutraal worden ingevuld.

BUIG-uitkering (+ € 1.800.000,-)
(-/- € 1.800.000,-)

De Rijksbijdrage inkomensdeel, de BUIG-uitkeringen (BUIG = Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten) wordt verhoogd met € 1,8 miljoen in 2017. Tegenover deze verhoging staan ook hogere uitkeringslasten voor de gemeente. Hierdoor is deze aanpassing budgettair neutraal.

3.2.2 Autonome ontwikkelingen

Deze voorstellen zijn structureel van aard en zijn in de optiek van het college onvermijdelijk cq. hiervoor zijn in het verleden reeds verplichtingen aangegaan.

Exploitatielasten openbare ruimte (vanaf 2019) (€ 2.100.000,-)

Voor het uitvoeren van dagelijks onderhoud en de storting in de voorzieningen is in de meerjarenbegroting per jaar € 19,8 miljoen beschikbaar (€ 14,6 miljoen in de exploitatie plus € 5,2 miljoen als storting in de voorziening, dit is inclusief € 1,5 miljoen uit de voorziening riolering). In het integraal beheerplan openbare ruimte 2019-2028 berekenen we dat voor het in stand houden van de openbare ruimte op een 'Amersfoortse basis' structureel € 22,1 miljoen beschikbaar moet zijn (€ 14,4 miljoen in de exploitatie en € 7,7 miljoen als storting in de voorziening). De bestaande voorziening openbare ruimte wordt afgebouwd en vanaf 2019 wordt een nieuwe voorziening openbare ruimte gecreëerd. Het beheerplan levert hiervoor de onderbouwing. De extra exploitatielasten van € 2,3 miljoen wordt in de voorziening openbare ruimte gestort. De voorziening wordt aangewend voor het groot onderhoud van wegen, kunstwerken, beschoeiingen en baggeren. Daarnaast wordt deze voorziening aangewend voor het vervangen van groen en bomen. Het bedrag van € 2,3 miljoen is opgebouwd uit € 2,1 miljoen structureel vanaf 2019 en € 0,2 miljoen incidenteel elk voor de jaren 2019 en 2020. Op een later moment maken we de afweging of de nu incidentele € 0,2 mln. na 2021 incidenteel dan wel structureel beschikbaar gesteld moet worden.

Loon- en prijsontwikkeling (€ 4.000.000,-)

Jaarlijks worden de lonen en prijzen geïndexeerd. Dit is een gebruikelijke systematiek en de bijbehorende kostenstijging is onvermijdelijk (e.e.a. is overeenkomstig de begroting 2016-2019).

Onderhoudsvoorziening De Dissel (€ 25.000,-)

Uit de actualisatie van het meerjarig onderhoudsbeheerplan (MJOP) is gebleken dat jaarlijks een extra dotatie noodzakelijk is in de onderhoudsvoorziening voor De Dissel. Het beschikbare en het benodigde onderhoudsbedrag kennen een jaarlijks verschil van € 25.000,-

Overhead leges Burgerzaken (€ 300.000,-)

De dienstverlening van Burgerzaken kent producten waarvoor wel / geen leges geheven mag worden en diensten gericht op het bijhouden van de Basisadministratie Persoonsgegevens en Reisdocumenten (BPR). In de optelsom van leges-opbrengsten, afdrachten en kosten bestaat een verschil van € 300.000,- ten opzichte van de begroting als gevolg van het niet kunnen doorbelasten van de overheadkosten van de verschillende producten.

ICT Ontwikkelbudget (€ 300.000,-)

Naast de noodzakelijke ICT vervangingsinvesteringen blijft er budget noodzakelijk voor nieuwe ontwikkelingen en het voldoen aan wet- en regelgeving. In het verleden is hiervoor in de begroting incidenteel budget opgenomen. Het nu benodigd budget betreft investeringen (software, hardware, implementatie expertise en projectmanagement) op het gebied van:

- Digitale Dienstverlening en Digitale overheid (onder andere invoeren van wettelijk verplichte basisregistraties, de invoering van de Omgevingswet, digitalisering van producten en diensten die door de gemeente worden aangeboden).
- Digitale Stad (het, in combinatie met afdeling Economie, mee vorm geven van innovaties die samen met de stad worden ontwikkeld).
- Digitaal (samen) werken (zowel gericht op het intern digitaal zaakgericht werken als extern samenwerkingsplatformen met de stad faciliteren. Daarnaast ligt er de opgave om, mede in het licht van de renovatie van het stadhuis, te werken aan het flexibel werkplek concept).

Voor het ontwikkelbudget wordt structureel € 300.000,- vrijgemaakt. Daar bovenop wordt voor de aankomende 3 jaar een bedrag van € 400.000,- (incidenteel) vrijgemaakt. Op basis van nog op te stellen voorstellen / plannen kan dit incidentele ontwikkelbudget ook vanaf 2020 worden doorgezet.

Dubbel toegerekende extra overhead CBA (€ 261.000,-)

Een nadere analyse van de begroting 2016-2019 heeft aangetoond dat CBA 2x (dus extra) overhead toegerekend heeft gekregen. Bij de begroting 2017 en verder wordt dit gecorrigeerd waardoor een structureel op te lossen bedrag resteert van € 261.000,-

Opvang afname re-integratiebudget (€ 1.590.000,-)

Een aantal ontwikkelingen zorgt voor afname van het beschikbare re-integratiedeel in het participatiebudget. 1) Dit betreft allereerst de uitwerking van het nieuwe verdeelmodel. Hierdoor daalt het aandeel van Amersfoort in het Macrobudget van 0,7% naar circa 0,6%. Het beschikbare participatiebudget (deel re-integratie) is structureel € 1 miljoen (vanaf 2018) lager ten opzichte van eerdere ramingen in herstelbegroting). 2) Daarnaast is er een toename door toestroom van nieuwe doelgroepen. Samen met het verlagen van het beschikbare budget moet er dus met minder geld meer mensen ondersteund worden. 3) Tenslotte kent de RWA begroting een structureel tekort. Een deel hiervan komt ten laste van de re-integratiemiddelen.

Op basis van de cijfers in de RWA-begroting 2016-2020 is er sprake van een uit het Participatiebudget (deelbudget re-integratie) te financieren tekort van € 0,77 miljoen in 2016 tot ruim € 1,1 miljoen in 2020. Doordat Amfors niet marktconform kan werken zullen er regionaal afspraken worden gemaakt over de extra loonkosten die het sociale werkbedrijf moet maken ten opzichte van marktpartijen. Dit laatste deel betreft een jaarlijks bedrag van ca. €540.000,-.

Bovenstaand betekent dat er een tekort ontstaat op het re-integratiebudget oplopend van € 1,9 miljoen in 2017 tot € 2,1 miljoen in 2020. Door deze tekorten eerst op te vangen vanuit de reserve Participatiebudget en daarnaast circa € 0,5 miljoen structureel te bezuinigen vanaf 2018 (onder andere door het afschaffen van de actief premie, het zelf uitvoeren van Workfast en het bieden van andere vormen van begeleiding) is er vanaf 2018 extra budget nodig (€ 1 miljoen oplopend tot € 1,6 miljoen in 2020).

Stijging uitgaven WOZ-waarde onderwijshuisvesting (€ 80.000,-)

De gemeente legt aanslagen voor de WOZ op aan de schoolbesturen. Nadat deze hebben betaald, is de gemeente verplicht om deze bedragen voor 100% te vergoeden. Normaliter is dit budgettair neutraal.

De lasten zijn gestegen maar de raming is hierop in de begroting niet aangepast. Op de bestaande uitgaven voor OZB is echter sprake van een tekort in de dekking. Tot op heden zijn de meerkosten jaarlijks gedekt uit onderuitputting van het budget vandalisme en kapitaallasten. Binnen de onderwijsbegroting is dit tekort niet meer in zijn geheel op te vangen. Hierdoor resteert een structureel te dekken bedrag van € 80.000,-

Regionale samenwerking Ontwikkeling landelijk gebied (€ 35.000,-)

Binnen het samenwerkingsverband van Regio Amersfoort hebben de deelnemende gemeenten onderling afspraken gemaakt over de gezamenlijk prioriteiten en inzet voor de ontwikkeling van het landelijk gebied rondom steden en woonkernen. Voor twee van deze prioriteiten is structureel budget nodig: 1) het Matching Leader programma Stad & Platteland en 2) voortzetting deelname gebiedscoöperatie O-GEN.

Extra formatie Personeelsadministratie (€ 56.000,-)

Vanwege ingrijpende fiscale regels in het kader van de loonheffing en ter uitvoering van de CAO-afspraken voor het individueel keuzebudget is bij personeels- en salarisadministratie een structurele uitbreiding nodig van de formatie van 0,9 fte.

Inkomsten Archief Eemland (€ 100.000,-)

In de begroting van 2015-2018 kent Archief Eemland een bedrag van € 272.000,- als jaarlijks te realiseren inkomsten. In het jaar 2015 is deze post voor € 100.000,- niet gerealiseerd. Er wordt niet verwacht dat dit bedrag alsnog in de jaren hierna behaald wordt. Enerzijds omdat alle archieven in de regio reeds door Archief Eemland worden beheerd (geen groeipotentieel mogelijk) anderzijds omdat in 2015 een contract van het Waterschap Vallei en Veluwe (ter waarde van € 20.000,-) is opgezegd.

3.2.3 Overige voorstellen college

Wet uitvoering banenafspraken (€ 150.000,-)

Als werkgever is de gemeente verplicht uitvoering te geven aan de Wet uitvoering garantiebanen. Als gemeente moeten wij banen realiseren voor mensen met een Wsw-indicatie, een Wajong met arbeidsvermogen en voor mensen die binnen de Participatiewet vallen. Hierbij gaat het om personen die zelfstandig niet het minimumloon kunnen verwerven en zijn toegelaten tot het doelgroepenregister. Voor Amersfoort betekent dit in

2016 7 tot 12 banen, in de komende jaren oplopend naar 27,5 - 46 banen in 2026. De exacte aantallen worden pas duidelijk als de quotumwet in werking treedt. De gevraagde middelen zijn nodig om personele lasten, overhead en begeleiding te dekken.

Subsidiecoördinator (€ 90.000,-)

Voor het signaleren en binnenhalen van subsidiemogelijkheden, is ervaring opgedaan met een incidenteel gefinancierde subsidiecoördinator. Evaluatie van de resultaten geven aanleiding om deze inzet te continueren. Door een structurele invulling kan het belang van subsidieverwerving goed worden geborgd in de organisatie.

Uitbreiding beleid en juridische expertise VTH (€ 55.000,-)

Het aantal juristen binnen VTH is gehalveerd ten tijde van de bouwcrisis, maar we zien het aantal handhavingszaken gedurende de laatste drie jaar structureel toenemen. Hiervoor is nu steeds externe capaciteit ingehuurd. Door de formatie met juridische expertise uit te breiden, wordt deze groei opgevangen en blijft (duurdere) inhuur achterwege.

Accountantskosten raad (€ 25.000,-)

De accountantswerkzaamheden voor de raad worden opnieuw aanbesteed. Als gevolg van de toenemende eisen die voortvloeien uit wet-/regelgeving en andere (decentralisatie) ontwikkelingen, wordt verhoging van het benodigd budget als onvermijdelijk gezien.

3.3 Incidentele kosten

3.3.1 Budgettair neutraal

Beheerkosten strategisch vastgoed (+ €1.600.000,-)
(-/- € 1.600.000,-)

Dit betreft rente-, beheers- en verkoopkosten van het nog af te stoten vastgoed. Verwacht wordt dat over de jaren 2017-2019 deze kosten kunnen worden gedekt uit de opbrengsten van dit vastgoed. Voor 2020 wordt een risico ingeschat van onvoldoende dekking.

3.3.2 Autonome ontwikkelingen

Deze voorstellen zijn incidenteel van aard en zijn in de optiek van het college onvermijdelijk cq. hiervoor zijn in het verleden reeds verplichtingen aangegaan.

VERDER (€ 3.200.000,-)

Binnen het project VERDER zijn drie onderdelen te onderkennen: de basis, no-regret en de aanvullende maatregelen. Voor de basis en no-regret maatregelen is de Amersfoortse bijdrage aan VERDER €5,55 miljoen. Deze is inmiddels voldaan. Voor de aanvullende maatregelen is onze bijdrage € 16,65 miljoen. Hiervoor resteert nog een bedrag van € 3,2 miljoen. Het mobiliteitsprogramma VERDER kent een looptijd tot 2020. Voor die tijd dient aan de verplichting te worden voldaan.

Exploitatielasten openbare ruimte (2019 en 2020) (€ 400.000,-)

Zie ook onder structureel. Aanvullend is voor de jaren 2019 en 2020 € 0,2 miljoen incidenteel (per jaar) nodig.

Onderwijs(huisvesting) vluchtelingen, statushouders en nieuwkomers (€ 250.000,-)

Het betreft hier de huisvestingskosten voor extra Taalklassen in het primair en voortgezet onderwijs. Bij het bedrag wordt uitgegaan van de groei van schakelklassen in het PO en de huurkosten van tweede vestiging van het talentcentrum voor het VO. In de loop van het jaar wordt duidelijk of de eventuele meerkosten (deels) structureel zijn.

Overige kosten vluchtelingen en statushouders (€ 150.000,-)

In Amersfoort blijven we ons inzetten voor vluchtelingenopvang en huisvesting statushouders. Dat gaat gepaard met substantiële ambtelijke inzet en noodzakelijke plankosten. We ramen de extra plankosten die verband houden met het zoeken naar opvangvoorzieningen, de huisvesting voor statushouders en de te realiseren maatschappelijke opgave op €150.000,-.

Rentekosten Vathorst West (€ 500.000,-)

De rentelasten mogen op basis van de wijziging van het BBV niet meer aan Vathorst West worden toegerekend en blijven dus ten laste van de exploitatie. Dit gaat om een bedrag van € 250.000,- in zowel 2017 als in 2018.

Gemeenteraadsverkiezingen (2018) (€ 350.000,-)

De eerst aankomende gemeenteraadsverkiezingen vinden plaats op 21 maart 2018. Normaal gesproken zouden de kosten hiervoor reeds in de begroting zijn opgenomen. Dit is bij de begroting 2016-2019 niet gebeurd. De kosten worden nu incidenteel opgenomen. Bij de volgende begroting zal voor een structurele oplossing worden gekozen, te denken valt aan een in te stellen Reserve Verkiezingen.

Verkiezingen Provincie, Waterschap en Europa (2019) (€ 600.000,-)

De volgende verkiezingen voor het Europees Parlement vindt naar verwachting plaats op 23 mei 2019. De verkiezingen voor de provinciale staten en het waterschap worden gecombineerd en vinden naar verwachting plaats op 20 maart 2019. Normaal gesproken zouden de kosten hiervoor reeds in de begroting zijn opgenomen. Dit is bij de begroting 2016-2019 niet gebeurd. De kosten worden nu incidenteel opgenomen. Bij de volgende begroting zal voor een structurele oplossing worden gekozen, te denken valt aan een in te stellen Reserve Verkiezingen.

Tweede Kamerverkiezingen (2017) (€ 350.000,-)

De volgende Tweede Kamerverkiezingen vinden naar verwachting plaats op 15 maart 2017. Normaal gesproken zouden de kosten hiervoor reeds in de begroting zijn opgenomen. Dit is bij de begroting 2016-2019 niet gebeurd. De kosten worden nu incidenteel opgenomen. Bij de volgende begroting zal voor een structurele oplossing worden gekozen, te denken valt aan een in te stellen Reserve Verkiezingen.

Benodigde capaciteit bij Werk en Inkomen (2017 en 2018) (€ 306.000,-)

In 2015 is het aantal bijstandsuitkeringen met 170 toegenomen. De prognoses voor 2016 en verder laten een stijging zien met 64 uitkeringen in 2018. Conform het FNS (formatienormeringsstelsel) is uitbreiding met 2 fte aan de orde. Hiervoor is jaarlijks € 153.000,- nodig. Voorlopig wordt uitgegaan van twee jaarschijven om de hoeveelheid werk tijdelijk op te vangen. Indien de stijging van structurele aard blijkt, zal het incidentele budget worden omgezet naar een budget met een structureel karakter.

3.3.3 Overige voorstellen college

Sociale woningbouw (€ 5.000.000,-)

In de Ronde van 26 april jl. is de raad gepeild over de opgave sociale woningbouw. Hierbij is de raad gevraagd zich uit te spreken over het streven naar het toevoegen en beschikbaar krijgen van 2.000 sociale huurwoningen in de woningvoorraad tot 2021. Voorts is de raad gepeild over het instellen van een nieuwe reserve voor de investeringen in sociale woningbouw en het benodigde werkkapitaal. In 2016 is reeds een bedrag van € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld. Gevoegd bij de beschikbare middelen voor jongerenhuisvesting (€ 1 miljoen) is in totaal € 2,5 miljoen beschikbaar. Om voldoende bijdrage te hebben voor ca. 500 woningen wordt voorgesteld dit werkkapitaal incidenteel aan te vullen met nog eens € 5 miljoen (tot € 7,5 miljoen).

ICT Ontwikkelbudget (€ 1.200.000,-)

Zie voor toelichting onder 'Structurele kosten'. Naast een structureel bedrag van € 300.000,- voor het ICT ontwikkelbudget wordt voor de aankomende 3 jaar een bedrag van € 400.000,- (incidenteel) vrijgemaakt. (totaal 1,2 miljoen).

Communicatieadviseur vluchtelingen en radicalisering (3 jaar) (€ 123.000,-)

Sinds oktober 2015 zijn twee communicatieadviseurs ingezet op (het project van) de vluchtelingenopvang. De opvang van vluchtelingen zal communicatie-inzet blijven vragen. Voorts is er behoefte aan communicatiecapaciteit om tegengaan van polarisering, preventie van radicalisering en werken aan een meer inclusieve samenleving blijvend aandacht te geven, samen met partners in de stad. In totaliteit is daartoe 0,5 fte aan capaciteit benodigd (€ 41.000,-) voor de jaren 2017-2019.

Projectadviseur preventie radicalisering (3 jaar) (€ 138.000,-)

Gedurende 2015 is één van de wijkmanagers voor de periode van een jaar (deels) vrijgesteld ter versterking van de preventieve aanpak van radicalisering. Het belang van preventie is in deze periode nadrukkelijker op de agenda gekomen. De aanpak is niet met één jaar klaar. Daarom wordt voor een periode van 3 jaar gevraagd om inzet van een projectadviseur met 0,5 fte (€ 46.000,- per jaar) om te werken aan het tegengaan van polarisering, preventie van radicalisering en aan een meer inclusieve samenleving.

Uitvoering programma Dienstverlening (€ 50.000,-)

Eind 2014 presenteerde de directie het Organisatie- en Ontwikkelplan (O+O) van de gemeente. Eén van de ontwikkelopgaven hieruit is om de dienstverlening centraal te stellen. In februari 2016 is een start gemaakt met het programma dienstverlening 2016-2017 (zie RIB 2016-019). Voor de uitvoering van het programma is een deel gedekt binnen de bestaande begroting. Voor trainingen van houding en gedrag en voor het genereren van goede klant- en stuurinformatie (uit eigen registratie e/o klantonderzoek) en om initiatieven/pilots in de organisatie te ondersteunen, is incidenteel € 50.000 nodig.

Bijdrage vernieuwingsplannen Kamp Amersfoort (€ 250.000,-)

Kamp Amersfoort heeft het voornemen om te investeren in vernieuwing en uitbreiding. Hiervoor zijn subsidies aangevraagd en deels verkregen. Ook de gemeente is gevraagd een bijdrage te leveren. Het incidentele investeringsbedrag wordt in totaliteit begroot op € 3,4 miljoen. Amersfoort is gevraagd hieraan een bijdrage van € 250.000,- te leveren.

Smart City

(€ 500.000,-)

Amersfoort als smart city moet bijdragen aan 1) effectieve en innovatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken in de stad en 2) de beleidsdoelstelling 'Amersfoort economisch meest vitale en duurzame stad van Nederland'. Het gaat hierbij om de ontwikkeling van een smart city infrastructuur en realisatie van toepassingen op dit vlak. Hiervoor is expertise nodig voor data-analyse (een datascientist) en datamanagement (data-officer). Daarnaast zijn investeringen nodig in software, programma- en projectmanagement en zijn investeringen nodig voor realisatie van projecten. Voor de jaren 2017 en 2018 wordt jaarlijks € 250.000,- gevraagd.

Versobering areaalbudgetten

(€ 500.000,-)

Dit betreft een in de Herstelbegroting 2015 opgenomen bezuiniging voor het personeelsareaal. Tot en met 2016 zijn budgetten voor uitbreiding areaal personeel ingezet voor de realisatie van de coalitieambities. Vanaf 2017 zouden de budgetten weer beschikbaar zijn, die zouden dan vervolgens gekort worden omdat het de stelling is dat het beter is om op uitbreiding te bezuinigen dan op bestaand personeel. Nu blijkt dat die budgetten voor 2017 nog niet beschikbaar zijn en dus kan ook de korting niet plaatsvinden. De voorgenomen bezuiniging voor van € 500.000 in 2017 wordt hiermee incidenteel gecorrigeerd. De bezuinigingsmaatregel uit de herstelbegroting kan daarmee pas vanaf 2018 worden ingevuld.

Amersfoort CO2 neutraal

(€ 500.000,-)

De raad heeft tijdens de Ronde van 22 maart jl. aangegeven dat de gemeente een regierol moet nemen bij het behalen van de CO2 doelstellingen. Om extra doorzettingskracht te organiseren is capaciteit en advies nodig. Het gaat hierbij om: 1) het organiseren van stadsgesprekken en het opstellen van een stappenplan, 2) het nog beter inzetten van de gemeentelijke inkoopkracht als 'launching customer' voor duurzame ontwikkeling (om het aandeel circulair inkopen te vergroten is capaciteit en expertise nodig), 3) advies voor het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed, zoals schoolgebouwen, 4) extra inzet op samenwerking met bedrijfsleven.

Fietsplan

(€ 2.000.000,-)

Het recent door de raad aangenomen plan 'Amersfoort fietst' is een verdieping op het Verkeer en Vervoer Plan 2030 (VVP) waarmee invulling wordt gegeven aan duurzame mobiliteit en de CO2 doelstellingen. In het VVP en het fietsplan is gesteld om de mobiliteitsgroei als gevolg van de groei en verdere verdichting van de stad op te vangen door het aandeel fiets, met name binnenstedelijk, te laten groeien. Als belangenbehartiger staat de Fietsersbond achter dit plan maar ziet wel graag concrete maatregelen. Door jaarlijks een ontbrekende schakel aan te leggen, wordt het huidige fietsnetwerk meer robuust. Daarnaast zijn voor invulling van de doelstellingen uit de Amersfoortse Bike Five verbeteringen nodig in de fietsvoorzieningen en wordt ingezet op veiligheid (vermindering fijnstofhinder en vergroting verkeersveiligheid door scheiden fiets van scooters/brommers), innovaties, (stads)distributie per fiets en op gedragsveranderingen. Bij de behandeling in de raad op 19 april jl. is een duidelijke behoefte uitgesproken aan concrete uitwerking / uitvoering van het plan (korte en lange termijn). In het plan zelf staat reeds een overzicht van te nemen maatregelen.

OZB / precario

(€ 1.300.000,-)

In de herstelbegroting is voor 2018 een stijging ten opzichte van 2017 ingepland van € 1,3 miljoen voor zowel de precario als voor de OZB. In reactie op een in de Tweede Kamer aangenomen motie, heeft minister Plasterk aangegeven met een wetsvoorstel te komen om de precariotarieven met ingang van 1 januari 2017 te bevroren. Dit houdt in dat de geplande verhoging van precario in 2018 niet door kan gaan. Eerder is afgesproken dat dit dan via de OZB zal worden gerealiseerd.

Lastenstijging (excl. Inflatie)

Herstelbegroting 2015	(* €1.000,-)	2015	2016	2017	2018
OZB		-	+2.300	-	+1.300
Precario		-	+2.300	-	+1.300
Uitwerking brief Plasterk					
OZB		-	+2.300	-	+2.600
Precario		-	+2.300	-	-

Bij de behandeling van de herstelbegroting heeft de raad zich in de aangenomen motie 2015-119M uitgesproken over de OZB. De strekking daarbij was om de OZB verhoging te minimaliseren indien er structurele overschotten zijn. De structurele ruimte bedraagt € 6,3 miljoen. In het coalitieakkoord is aangegeven dat: "inwoners erop kunnen rekenen dat de lokale lasten in een tijd waarin mensen minder te besteden hebben niet meer stijgen dan het inflatieniveau."

Door incidenteel € 1,3 miljoen in te zetten kan de stijging van OZB (met in totaal 2,6 miljoen) als gevolg van de verwachte bevroering van precariotarieven voor € 1,3 miljoen worden opgevangen in het jaar 2018. Deze zal dan in het jaar 2019 alsnog volgen.

Voor- en vroegschoolse educatie

(€ 350.000,-)

Tot en met 2016 is subsidie beschikbaar voor kinderdagverblijfkosten voor kinderen die geen VVE-indicatie hebben en waarvan de ouders geen recht hebben op kinderopvangtoeslag. Bij kinderen met een VVE-indicatie worden de kosten betaald uit het zgn. GOAB-budget. Zonder VVE-indicatie kan geen gebruik worden gemaakt van dit budget. Bij de herstelbegroting is afgesproken om de inzet van gemeentelijke middelen bij kinderen zonder VVE-indicatie af te bouwen. Een landelijke discussie over herverdeling van het GOAB-budget vergt meer tijd. Voorgesteld wordt om eerst de landelijke ontwikkelingen af te wachten en daarna pas het gemeentelijk beleid aan te passen (geen afbouw). Het doorzetten van het eigen beleid vraagt om opschorting van besluitvorming uit de herstelbegroting. Hiervoor is incidenteel € 350.000,- nodig.

Aanpak Leusderweg

(€ 800.000,-)

Via een uitgebreid participatietraject is, op 19 januari jl. op initiatief van enkele raadsfracties, samen met de stad een inventarisatie gemaakt van de knelpunten op en rond de Leusderweg. De voorstellen van de bewoners, ondernemers, scholieren, etc. zijn vertaald in een peiling die op 26 april in de raad is behandeld. De Leusderweg is een 'wijkontsluitingsweg met sterke verblijfsfunctie'. In het winkelgebied tussen de kruising met de Van Campenstraat/Daltonstraat en het Borneoplein komen veel functies samen en wordt de weg als onveilig en onprettig ervaren (oversteekbaarheid, laden/lossen, parkeerdruk, verlies aantrekkelijkheid als winkelgebied). De aanpak van de Leusderweg omvat een korte en een lange termijn horizon. Voor de langere termijn wordt gepleit voor een 30 km gebied waarvoor herinrichting van de weg nodig is. Indien hiervoor wordt gekozen is, op basis van kengetallen, een budget ingeschat van € 2 miljoen. Voorgesteld wordt om voorlopig € 0,8

miljoen vrij te maken voor de lange termijn oplossing(en). De korte termijn maatregelen zijn minder omvangrijk van aard en kunnen worden bekostigd uit het lopende mobiliteitsbudget.

3.4 Overlaten aan de raad

3.4.1 Structureel

Bediening camera's raadzaal (€ 18.000,-)

Op 24 november 2015 is het Presidium akkoord gegaan met de bediening door een regisseur van de aanwezige camera's in de raadzaal tot 1 juni 2016. Verlenging van deze inzet (regisseur en onderhoud) betreft 22x per jaar met maximaal 5 uur per keer.

3.5 Als risico op te nemen – voorstel college

Onderstaande posten worden door het college als risico beschouwd. Het beschikbare weerstandsvermogen is ruim toereikend om deze eventuele posten op te vangen.

Plankosten initiële projecten RO (€ 200.000,-)

Als gevolg van wijzigingen vanuit de landelijke commissie BBV kunnen deze plankosten niet meer geactiveerd worden. Hierdoor komen ze ten laste van de exploitatie. Het risico bestaat dat deze hierin niet zijn op te vangen.

Dekking tekort overhead door afname projecten (€ 450.000,-)

De verwachting is dat het aantal grote projecten in de komende jaren zal afnemen. Als dit gebeurt zal er minder dekking voor bestaande overhead worden gerealiseerd.

Beheerkosten strategisch vastgoed (€ 300.000,-)

Dit betreft rente-, beheers- en verkoopkosten. Hoewel verwacht wordt dat het af te stoten vastgoed uiteindelijk wel verkocht zal worden, vergt de verkoop meer tijd dan eerder ingeschat. Hoewel nog niet zeker, wordt verwacht dat de opbrengsten in 2020 onvoldoende dekking bieden voor de benodigde beheerkosten. Dit risico wordt op € 300.000,- ingeschat.

4 Financiële uitgangspunten kadernota

4.1 Beschikbare ruimte

Beschikbare ruimte

	(* €1.000,-)	2017	2018	2019	2020
Saldo begroting 2016-2019		3.000	3.300	2.800	2.800
Septemercirculaire		1.200	2.500	2.800	2.800
Structureel effect jaarrekening 2015 (tekort)		-700	-700	-700	-700
OZB inflatie		700	700	700	700
Correctie loon-/prijspeil ontwikk. gemeentefonds		3.600	3.600	3.600	3.600
Defleren 2020 gemeentefonds		-	-	-	-3.600
Vrijval kredieten		100	100	100	100
Vervallen structurele dotatie reserve Sociaal Domein		600	600	600	600
Beschikbare ruimte		8.500	10.100	9.900	6.300

Structureel en incidenteel beschikbare ruimte

In het meerjarenbeeld kent de jaarschijf 2020 de laagste beschikbare ruimte. De ondergrens wordt beschouwd als de structureel beschikbare ruimte. Deze structurele ruimte bedraagt € 6,3 miljoen. Indien de meicirculaire 2016 mutaties te zien geven die van invloed zijn op de beschikbare ruimte, zal dit structurele bedrag worden aangepast. Op dit moment zijn de gegevens van de meicirculaire 2016 niet voorhanden.

Als werkelijk beschikbare ruimte per jaarschijf wordt verminderd met het structureel beschikbare bedrag, resulteert de incidentele ruimte per jaar. Dit geeft het volgende beeld.

Structureel / incidenteel

	(* €1.000,-)	2017	2018	2019	2020
Beschikbare ruimte	(A)	8.500	10.100	9.900	6.300
Structureel beschikbaar	(B)	6.300	6.300	6.300	6.300
Incidenteel beschikbaar					
- uit surplus jaarschijf begroting	(A-B)	2.200	3.800	3.600	-
- uit batig saldo jaarrekening 2015		11.268	-	-	-
Incidentele ruimte		13.468	3.800	3.600	-
Structureel					
		6.300			
Incidenteel (totaal)		20.868			

4.2 Structurele opgave

Benodigde ruimte

	(* €1.000,-)	2017	2018	2019	2020
Nog te dekken Kap.lasten vervangingsinvesteringen		600	2.300	3.100	3.500
Autonome ontwikkelingen		5.157	6.157	8.837	8.847
Overige voorstellen college		320	320	320	320
Benodigde ruimte		6.077	8.777	12.257	12.667

Nog te dekken kapitaallasten vervangingsinvesteringen

	(* €1.000,-)	2017	2018	2019	2020
ICT		2.800	3.100	3.700	2.700
Onderwijs		-	800	900	2.000
Openbare ruimte		-	-	100	400
Maatschappelijk vastgoed		-	-	-	100
Totaal		2.800	3.900	4.700	5.200
Aanwezige dekking		2.200	1.600	1.600	1.700
Benodigd voor nog te dekken kapitaallasten		600	2.300	3.100	3.500

Autonome ontwikkelingen

	(* €1.000,-)	2017	2018	2019	2020
Exploitatielasten openbare ruimte		-	-	2.100	2.100
Loon- en prijsontwikkeling		4.000	4.000	4.000	4.000
Onderhoudsvoorziening De Dissel		25	25	25	25
Overhead leges Burgerzaken		300	300	300	300
ICT ontwikkelingsbudget		300	300	300	300
Correctie overhead CBA		261	261	261	261
Opvang afname re-integratiebudget		-	1.000	1.580	1.590
OZB onderwijshuisvesting		80	80	80	80
Ontwikkeling landelijk gebied		35	35	35	35
Extra formatie personeelsadministratie		56	56	56	56
Archief Eemland		100	100	100	100
Benodigd voor autonome ontwikkelingen		5.157	6.157	8.837	8.847

Overige voorstellen college

	(* €1.000,-)	2017	2018	2019	2020
Wet uitvoering banenafspraken		150	150	150	150
Subsidiecoördinator		90	90	90	90
Extra formatie beleid / juridische expertise VTH		55	55	55	55
Accountantskosten raad		25	25	25	25
Benodigd voor overige voorstellen college		320	320	320	320

Structureel – overlaten aan de raad

	(* €1.000,-)	2017	2018	2019	2020
Bediening camera's raadzaal		18	18	18	18
		18	18	18	18

4.3 Incidentele opgave

Benodigde ruimte

	(* €1.000,-)	2017	2018	2019	2020
Van structureel naar incidenteel	8.500	8.500	-	-	-
Autonome ontwikkelingen	6.106	1.153	1.753	3.000	200
Overige voorstellen college	12.711	8.187	4.037	487	-
Benodigde ruimte	27.317	17.840	5.790	3.487	200

Van structureel naar incidenteel

	(* €1.000,-)	2017	2018	2019	2020
ICT investeringen (*)	8.500	8.500	-	-	-
Benodigd voor structureel -> incidenteel	8.500	8.500	-	-	-

(*) Ten aanzien van het omzetten van een structurele last naar een incidentele last voor ICT is het volgende uitgangspunt van belang. De bedoeling is het instellen van een reserve ICT die kan worden aangewend voor het opvangen van kapitaallasten van investeringen dan wel het opvangen van jaarlijkse kosten van vervangingen, afhankelijk van de omvang en vervangingssnelheid. Er zal nog een bestedingsplan opgesteld worden voor de reserve zodat duidelijk wordt welke kosten ten laste van de reserve gebracht worden. Gelet op de snelle ontwikkelingen binnen de ICT is het nauwelijks mogelijk om lang vooruit te kijken voor het bepalen van de definitieve investeringsomvang en de daarmee samenhangende afschrijvings-termijnen. Periodieke herziening van het bestedingsplan is dan ook noodzakelijk.

Autonome ontwikkelingen

	(* €1.000,-)	2017	2018	2019	2020
VERDER	3.200	-	1.000	2.200	-
Exploitatielasten openbare ruimte	400	-	-	200	200
Onderwijshuisvesting statushouders	250	250	-	-	-
Overige kosten vluchtelingen	150	150	-	-	-
Rentekosten Vathorst West	500	250	250	-	-
Gemeenteraadsverkiezingen 2018	350	-	350	-	-
Verkiezingen provincie, EU, waterschap	600	-	-	600	-
Verkiezingen Tweede Kamer	350	350	-	-	-
Benodigde capaciteit Werk & Inkomen	306	153	153	-	-
Benodigd voor autonome ontwikkelingen	6.106	1.153	1.753	3.000	200

Overige voorstellen college

	(* €1.000,-)	2017	2018	2019	2020
Sociale woningbouw	5.000	4.000	1.000	-	-
ICT ontwikkelbudget	1.200	400	400	400	-
Communicatieadv. vluchtelingen + radicalis.	123	41	41	41	-
Projectadviseur preventie radicalisering	138	46	46	46	-
Uitvoering prg. dienstverlening	50	50	-	-	-
Bijdrage Kamp Amersfoort	250	250	-	-	-
Smart City	500	250	250	-	-
Versobering areaalbudgetten	500	500	-	-	-
Amersfoort CO2 neutraal	500	500	-	-	-
Fietsplan	2.000	1.000	1.000	-	-
OZB / precario	1.300	-	1.300	-	-
Voor- en vroegschoolse educatie	350	350	-	-	-
Aanpak Leusderweg	800	800	-	-	-
Benodigd voor overige voorstellen college	12.711	8.187	4.037	487	-

4.4 Dekking

Structureel

	(* €1.000,-)	2017	2018	2019	2020
Benodigde ruimte		-6.077	-8.777	-12.257	-12.667
Beschikbare ruimte					
- structurele ruimte		6.300	6.300	6.300	6.300
- aanwezige dekking		3.500	3.500	3.300	2.200
Structurele opgave		3.723	1.023	-2.657	-4.167
Dekking					
- schrappen wensen coalitieakkoord (*)		-	-	1.000	2.500
- kapitaallasten ICT incidenteel i.p.v. structureel		935	1.361	1.953	1.708
Saldo	7.379	4.658	2.384	296	41

(*) Voor het jaar 2019 wordt voorgesteld om de coalitieambities met een bedrag van € 1 miljoen te verlagen en deze in 2020 volledig te schrappen. Hierdoor ontstaat er structurele begrotingsruimte die nodig is om de benodigde ruimte in te vullen. Voor 2019 resteert dan een bedrag van € 1,5 miljoen aan coalitieambities.

Incidenteel

	(* €1.000,-)	2017	2018	2019	2020
Benodigde ruimte	-27.317	-17.840	-5.790	-3.487	-200
Beschikbare ruimte	28.247				
- jaarrekening 2015		11.268	-	-	-
- saldo begrotingsjaar		2.200	3.800	3.600	-
- doorschuiven saldo begrotingsjaar 2019				-200	200
- inzet structurele ruimte		4.658	2.384	296	41
Saldo	930	286	394	209	41